

Laidiens: 24.10.1997., Nr. 280

Ministru kabineta noteikumi Nr. 354

Rīgā 1997.gada 21.oktobrī (prot. nr. 58 1.§)

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 14. un 16.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk — aizsargājamās teritorijas) vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību atbilstoši aizsargājamo teritoriju kategorijām, aizsargājamās teritorijās pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus, kā arī apstiprina aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu.
2. Saeimas un Ministru kabineta izveidoto aizsargājamo teritoriju individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus nosaka Ministru kabinets, bet pašvaldību izveidoto aizsargājamo teritoriju individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus — attiecīgā pašvaldība.
3. Ja aizsargājamā teritorijā ir iekļautas arī citu kategoriju aizsargājamās teritorijas, tajās ir spēkā šie noteikumi un attiecīgo kategoriju aizsargājamo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
4. Ja aizsargājamā teritorijā ir noteiktas funkcionālās zonas, tajās pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus nosaka šie noteikumi, kā arī attiecīgās aizsargājamās teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
5. Pilsētu, pagastu un rajonu teritoriālpārveidošanā jāņem vērā šie noteikumi un aizsargājamo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī dabas aizsardzības plāni, kas nosaka aizsargājamo teritoriju iedalījumu funkcionālajās zonās un to apsaimniekošanas kārtību.
6. Par aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu ir atbildīga aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, zemes īpašnieks vai lietotājs. Pašvaldību izveidotās aizsargājamās teritorijas pārvalda attiecīgā pašvaldība.
7. Aizsargājamās teritorijas dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm (1.pielikums). Informatīvo zīmju sagatavošanu un izvietojumu nodrošina aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, attiecīgā pašvaldība. Informatīvo zīmju izvietojuma shēma noteikta attiecīgās aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānā.
8. Aizsargājamās teritorijās zemes īpašnieki sava īpašuma robežās nedrīkst ierobežot kājāmgājēju pārvietošanos pa ceļiem un takām, kas izveidoti saskaņā ar dabas aizsardzības plānu aizsargājamās teritorijas apskatei.

9. Jebkāda veida reklāma aizsargājamā teritorijā izvietojama normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pēc saskaņošanas ar zemes īpašnieku un aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi.

10. Informāciju par aizsargājamā teritorijā esošo aizsargājamo sugu atradnēm drīkst izplatīt tikai ar attiecīgās aizsargājamās teritorijas administrācijas vai, ja tādas nav, ar reģionālās vides pārvaldes atļauju.

11. Valsts meža dienesta un Valsts meža un medību inspekcijas amatpersonām, veicot dienesta pienākumus, ir tiesības atrasties aizsargājamās teritorijās neatkarīgi no to aizsardzības režīma, ja aizsargājamās teritorijas ietilpst minēto amatpersonu uzraudzības platībā.

12. Aizsargājamās teritorijās aizliegta darbība, kas veicina vides piesārņojumu, izraisa nevēlamas pārmaiņas ekosistēmās vai dabas procesos:

12.1. atkritumu izgāšana (izņemot īpaši aprīkotos atkritumu deponēšanas poligonos, kas izveidoti tiesību aktos noteiktajā kārtībā);

12.2. jebkura darbība, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu (izņemot ūdens līmeni regulējošu būvju remontu);

12.3. jaunu zemes dzīļu atradņu izstrāde, ūdens gūtnu, ceļu, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju būvniecība, ja tā nav saskaņota ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;

12.4. jebkura darbība, kas izraisa augsnes eroziju;

12.5. brīvdabas atpūtas un sporta pasākumi, kuros koncentrējas liels skaits cilvēku, ja minēto pasākumu organizēšana nav saskaņota ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi.

13. Aizsargājamās teritorijas iedalāmas šādās kategorijās:

13.1. dabas rezervāti;

13.2. nacionālie parki;

13.3. biosfēras rezervāti;

13.4. dabas liegumi;

13.5. dabas parki;

13.6. aizsargājamo ainavu apvidi;

13.7. dabas pieminekļi.

II. Dabas rezervāti

14. Dabas rezervāta teritorijā var noteikt šādas funkcionālās zonas: stingrā režīma zonu, regulējamā režīma zonu un buferzonu.

15. Stingrā režīma zonu izveido, lai saglabātu neskartus dabas etalonus.

16. Stingrā režīma zonā aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, arī mežsaimnieciskā darbība, izņemot meža ugunsdrošības pasākumu veikšanu.

17. Stingrā režīma zonu atļauts apmeklēt tikai ar dabas rezervāta administrācijas atļauju zinātnisko pētījumu veikšanai un teritorijas apsardzībai.

18. Stingrā režīma zonā atļauts uzturēties tikai attiecīgās teritorijas iedzīvotājiem dabas rezervāta administrācijas noteiktajā kārtībā.

19. Regulējamā režīma zonu izveido, lai pētītu ekosistēmu struktūru un funkcijas, to pārmaiņas dabiskajos apstākļos un antropogēno faktoru ietekmē, kā arī lai saglabātu biotopu un sugu daudzveidību.

20. Regulējamā režīma zonā aizliegts:

20.1. lietot minerālmēslus, pesticīdus un citas ķīmikālijas (izņemot pesticīdu lietošanu meža kaitēkļu un slimību epidēmiju apkarošanai, ja saņemta ikreizēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un Valsts meža dienesta atļauja);

20.2. veikt galveno cirti un rekonstruktīvo cirti;

20.3. noplūkt, izrakt augus, vākt to daļas jebkurā attīstības stadijā (izņemot augu vākšanu zinātniskajai pētniecībai, kas tiek veikta saskaņā ar dabas aizsardzības plānu);

20.4. vākt ārstniecības augus un dekoratīvos augus, kā arī materiālus kolekcijām (izņemot zinātniskajai pētniecībai);

20.5. ķert dzīvniekus, vākt olas, postīt ligzdas, alas un citas dzīvnieku slēptuves, vākt materiālus kolekcijām (izņemot zinātniskajai pētniecībai, kas tiek veikta saskaņā ar dabas aizsardzības plānu).

21. Regulējamā režīma zonā atļauta ierobežota darbība, kas nav pretrunā ar sugu un biotopu aizsardzību un ir saskaņā ar dabas aizsardzības plānu:

21.1. pasākumi, kas nodrošina aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu, kā arī biotopu saglabāšanu un aizsardzību;

21.2. zinātniskā pētniecība un vides monitorings;

21.3. zinātniski pamatota dzīvnieku skaita regulēšana;

21.4. dabas tūrisms, izziņas taku un skatu laukumu ierīkošana;

21.5. meža ugunsdrošības pasākumi;

21.6. attiecīgās teritorijas iedzīvotājiem — makšķerēšana, ogošana, riekstošana, sēņošana, kā arī siena pļaušana un lauksaimnieciskā darbība lauksaimniecības zemēs dabas rezervāta administrācijas noteiktajā kārtībā;

21.7. braukšana tikai pa vispārējās lietošanas ceļiem (izņemot attiecīgās teritorijas iedzīvotājus, kuriem atļauts izmantot visus ceļus).

22. Buferzonu izveido, lai mazinātu intensīvās saimnieciskās darbības ietekmi uz stingrā režīma zonas un regulējamā režīma zonas dabas kompleksiem un nodrošinātu meža aizsargfunkcijas.

23. Buferzonā atļauta saimnieciskā darbība, izņemot:

23.1. atsevišķu ainavas elementu, reljefa formu pārveidi, kas var izraisīt ainavas degradāciju;

23.2. galvenās cirtes veikšanu.

III. Nacionālie parki

24. Nacionālā parka teritorijā, ja tas nepieciešams dabas aizsardzībai, atpūtai, izglītojošiem un zinātniskiem mērķiem, var noteikt šādas funkcionālās zonas: dabas rezervāta (stingrā režīma) zonu, dabas lieguma zonu, ainavu aizsardzības zonu, kultūrvēsturisko zonu un neitrālo zonu.
25. Dabas rezervāta (stingrā režīma) zonā ir spēkā šo noteikumu 15., 16., 17. un 18.punktā noteiktās prasības.
26. Dabas lieguma zonu izveido, lai aizsargātu, saglabātu un pētītu retās vai tipiskās augu un dzīvnieku sugu atradnes, kā arī ekosistēmas. Dabas lieguma zonā ir spēkā šo noteikumu V nodaļā noteiktās prasības.
27. Ainavu aizsardzības zonu izveido, lai saglabātu daudzveidīgu ainavu un nacionālo kultūrvidi, vienlaikus attīstot tūrismu un nenoplicinošu saimniecisko darbību. Ainavu aizsardzības zonā ir spēkā šo noteikumu VII nodaļā noteiktās prasības.
28. Kultūrvēsturisko zonu izveido, lai nodrošinātu nacionālā parka teritorijā esošo kultūras pieminekļu un īpaši aizsargājamo kultūrvēsturisko teritoriju aizsardzību un izmantošanu atbilstoši attiecīgiem normatīvajiem aktiem.
29. Neitrālo zonu izveido, lai veicinātu aizsargājamā teritorijā esošo pilsētu un blīvi apdzīvoto vietu intensīvu un ilgtspējīgu attīstību. Darbību neitrālajā zonā regulē attiecīgo teritoriju pašvaldību ģenerālplāni un apbūves noteikumi.
30. Nacionālo parku teritoriālpārvaldīšanu organizē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, iesaistot tās pašvaldības, kuru teritorijā atrodas nacionālais parks.
31. Nacionālā parka teritorijā aizliegta jebkāda saimnieciska vai cita veida darbība, kas pārveido novadam raksturīgo ainavu, samazina dabas daudzveidību un ekoloģisko līdzsvaru vai izraisa vides piesārņojumu un dabisko ekosistēmu neatgriezenisku degradāciju.
32. Ainavu aizsardzības zonā un kultūrvēsturiskajā zonā aizliegta kailcirte un rekonstruktīvā cirte.
33. Juridiskajām personām, kuras organizē nacionālā parka apmeklējumus, jāsaņem nacionālā parka administrācijas atļauja.

IV. Biosfēras rezervāti

34. Biosfēras rezervātos var noteikt šādas funkcionālās zonas: dabas lieguma zonu (vienu vai vairākas), ainavu aizsardzības zonu un neitrālo zonu.
35. Dabas lieguma zonu izveido, lai aizsargātu, saglabātu un pētītu retās vai tipiskās augu un dzīvnieku sugu atradnes, kā arī ekosistēmas. Dabas lieguma zonā ir spēkā šo noteikumu V nodaļā noteiktās prasības.
36. Ainavu aizsardzības zonu izveido, lai saglabātu daudzveidīgu ainavu un nacionālo kultūrvidi, vienlaikus attīstot tūrismu un nenoplicinošu saimniecisko darbību. Ainavu aizsardzības zonā ir spēkā šo noteikumu VII nodaļā noteiktās prasības.
37. Neitrālo zonu izveido, lai veicinātu aizsargājamā teritorijā esošo pilsētu un blīvi apdzīvoto vietu intensīvu un ilgtspējīgu attīstību. Darbību neitrālajā zonā regulē attiecīgo teritoriju pašvaldību ģenerālplāni un apbūves noteikumi.

V. Dabas liegumi

38. Dabas liegumos atļauta saimnieciskā un cita veida darbība, kas nav pretrunā ar lieguma izveidošanas mērķiem un uzdevumiem un ir paredzēta dabas lieguma individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos un dabas aizsardzības plānos:

38.1. zinātniskā pētniecība;

38.2. izziņas taku un skatu laukumu ierīkošana;

38.3. pasākumi reto sugu un to dzīvotņu saglabāšanai, kā arī īpašos gadījumos, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plāna mērķu sasniegšanai, — lopu ganišana, kūlas un niedru dedzināšana un pļaušana;

38.4. regulēta laivu un motorlaivu turēšana un lietošana ezeros un upēs;

38.5. zveja un makšķerēšana ūdensputnu aizsardzībai izveidotajos liegumos atbilstoši dabas lieguma individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.

39. Lai nodrošinātu dzīvnieku sugu netraucētu vairošanos, atpūtu, barošanos, kā arī koncentrēšanos migrācijas periodā, dabas liegumos saskaņā ar to individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, ja nepieciešams, var noteikt sezonas liegumu — ierobežojumu vai aizliegumu uz laiku uzturēties lieguma teritorijā.

40. Dabas lieguma teritorijā aizliegta:

40.1. jebkāda darbība, kas bojā, pārveido vai iznīcina biotopus, savvaļas augus, dzīvnieku dzīvotnes, kā arī ekoloģiski un estētiski nozīmīgus ainavas elementus;

40.2. jebkāda darbība, kas būtiski ietekmē dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī koncentrāciju migrācijas periodā;

40.3. minerālmēslu, pesticīdu un citu ķīmikāliju lietošana (izņemot pesticīdu lietošanu meža kaitēkļu un slimību epidēmiju, kā arī lauksaimniecības zemēs savvaļas augu sugu kaitēkļu un slimību epidēmiju apkarošanai, ja saņemta ikreizēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un Valsts meža dienesta atļauja);

40.4. braukšana ar ūdens motocikliem;

40.5. dabas liegumu mežos — galvenā cirte un rekonstruktīvā cirte, ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav paredzēts citādi;

40.6. makšķerēšana un zvejošana dabas liegumos, kas izveidoti ūdensputnu aizsardzībai, — pastāvīgā lieguma zonā visu gadu, sezonas lieguma zonā — no ledus izkušanas līdz 30.jūnijam;

40.7. ūdensputnu medīšana — pastāvīgā lieguma zonā dabas liegumos, kas izveidoti ūdensputnu aizsardzībai;

40.8. toksisku (smagos metālus saturošu) šāviņu lietošana ūdensputnu medībās;

40.9. zāles un sējumu pļaušana virzienā no lauka malām uz centru;

40.10. dzīvnieku ķeršana, olu vākšana, ligzdu, alu un citu dzīvnieku slēptuvju postīšana, materiālu vākšana kolekcijām (izņemot zinātniskajai pētniecībai, kas tiek veikta saskaņā ar dabas aizsardzības plānu);

40.11. liegumos, kas izveidoti retu un apdraudētu augu sugu vai biotopu aizsardzībai, — augu noplūķšana, izraušana, to daļu vākšana jebkurā attīstības stadijā;

40.12. ārstniecības un dekoratīvo augu vākšana, kā arī materiālu vākšana kolekcijām (izņemot zinātniskajai pētniecībai, kas tiek veikta saskaņā ar dabas aizsardzības plānu);

40.13. zemju transformācija, arī apmežošana un dzērveņu plantāciju ierīkošana purvos.

VI. Dabas parki